

مرکز مدیریت حوزه علمیه قم

معاونت امور مدارس

اداره آموزش

دفترچه سؤالات آزمون علمی سطح یک

منطق (المنطق - المنطق التعليمی - دانش منطق)

تعداد سؤالات	مدت آزمون
۵۰	۹۰ دقیقه

پنجشنبه ۲۸ اردیبهشت ۱۴۰۲

ساعت ۱۶:۳۰

توجه: لطفاً به تمام سؤالات پاسخ دهید
(هر چهار پاسخ غلط یک نمره منفی دارد)

سال تحصیلی ۱۴۰۲ - ۱۴۰۱

۱. در کدام گزینه، دو قضیه ذکر شده، می‌توانند همزمان صادق باشند؟

- ا. هیچ انسانی بیدار نیست / بعضی انسان‌ها بیدارند ☐
- ب. همهٔ سیمرغ‌ها می‌توانند پرواز کنند / هیچ سیمرغی نمی‌تواند پرواز کند ☐
- ج. هیچ سیمرغی بالدار نیست / هیچ سیمرغی غیر بالدار نیست ☐
- د. همهٔ انسان‌ها راه می‌روند / بعضی انسان‌ها راه نمی‌روند ☐

۲. نتیجهٔ کدام قیاس، سالبهٔ جزئی است؟

- ا. هر حیوانی جسم است، هیچ حیوانی جماد نیست ☐
- ب. هر حیوانی حساس است، هیچ جمادی حساس نیست ☐
- ج. هر فلزی معدن است، هیچ معدنی انسان نیست ☐
- د. هیچ سنگی انسان نیست، هر عقیقی سنگ است ☐

۳. قضیه یا قضایای منفصلهٔ سازگار با کلام امیرالمؤمنین (علیه السلام) «و اؤمر بالمعروف، تکن من أهله» کدام است؟

- ا. قضیه منفصلهٔ سازگار با این فراز وجود ندارد ☐
- ب. یا شما امر به معروف می‌کنید یا شما از اهل معروف نمی‌شوید - یا شما امر به معروف نمی‌کنید یا شما از اهل معروف می‌شوید ☐
- ج. یا شما امر به معروف می‌کنید یا شما از اهل معروف می‌شوید - یا شما امر به معروف نمی‌کنید یا شما از اهل معروف نمی‌شوید ☐
- د. چنین نیست که یا شما امر به معروف کنید یا شما از اهل معروف نشوید ☐

۴. کدام قضیهٔ یقینی با بقیه متفاوت است؟

- ا. دو نصف چهار است (فطریات) ☐
- ب. زمین کروی است (حدسیات) ☐
- ج. زمین کروی است (مشاهدات) ☐
- د. دمای جوش آب صد درجهٔ ساتی‌گراد است (تجربیات) ☐

۵. محمد پس از آزمایش‌های متعدد، به این نتیجه رسیده که «همیشه آب در صد درجه به جوش می‌آید» و از این قضیه، قضایای زیر را نیز نتیجه گرفته است.

اگر محمد بحث «موجّهات» منطق را با دقت مطالعه کرده بود، در کدام گزینه، تجدید نظر می‌کرد؟

- ا. امکان دارد که آب در صد درجه به جوش بیاید ☐
- ب. هیچ وقت آب در دمای کمتر از صد درجه به جوش نمی‌آید ☐
- ج. امکان ندارد که آب در دمای کمتر از صد درجه به جوش بیاید ☐
- د. آب تا زمانی که آب باشد و با چیز دیگری مخلوط نشده باشد، دائماً در صد درجه به جوش می‌آید ☐

۶. رابطهٔ «جنس قریب» و «جنس بعید» کدام یک از نسب اربع است؟

- ا. عموم و خصوص من وجه ☐
- ب. عموم و خصوص مطلق با اعمیت جنس بعید ☐
- ج. عموم و خصوص مطلق با اعمیت جنس قریب ☐
- د. تباین ☐

۷. در فرض صادق بودن گزارهٔ «همواره اگر حمید مسلمان باشد، به خاتمیت اعتقاد دارد» کدام گزاره قطعاً صادق است؟

- ا. گاهی اوقات اگر حمید به خاتمیت اعتقاد ندارد مسلمان است ☐
- ب. اگر حمید به خاتمیت معتقد نباشد ممکن است مسلمان باشد ☐
- ج. همواره اگر حمید مسلمان نباشد به خاتمیت اعتقاد دارد ☐
- د. در برخی شرایط اگر حمید به خاتمیت معتقد نباشد مسلمان نیست ☐

۸. کدام قیاس منتج است؟

- ا. بعضی شکل‌ها مربع‌اند - بعضی شکل‌ها دایره‌اند ☐
- ب. هر جیوه‌ای فلز است - هر آهنی فلز است ☐
- ج. هیچ جیوه‌ای جامد نیست - هر جیوه‌ای فلز است ☐
- د. هیچ دیوانه‌ای کنجکاو نیست - هر طالب علمی کنجکاو است ☐

۹. استدلال «لکل أمة أجل و لكل أجل كتاب» چه شکلی از قیاس است و نتیجه‌اش چیست؟

- ا. شکل اول - لکل أمة كتاب ☐
- ب. شکل اول - عقیم ☐
- ج. شکل چهارم - عقیم ☐
- د. شکل سوم - لبعض الأمة كتاب ☐

۱۰. قضیه «هر انسانی ناطق است» تنها از منظر قواعد صوری منطق با کدام قضیه در صدق تلازم دارد؟

- ا. برخی ناطق‌ها غیرانسان نیستند ☐ ب. هر ناطقی انسان است ☐ ج. هر غیرانسانی غیرناطق است ☐ د. برخی ناطق‌ها انسان نیستند ☐

۱۱. کدام گزاره درباره جزئی اضافی غلط است؟

- ا. جزئی اضافی اخص من وجه از جزئی حقیقی است ☐ ب. در برابر جزئی اضافی همواره یک مفهوم کلی وجود دارد که جزئی اضافی با آن سنجیده می‌شود ☐
ج. جزئی اضافی ممکن است مصداقی از کلی حقیقی باشد ☐ د. مفهوم «زید» در مقایسه با مفهوم «عمرو» جزئی اضافی محسوب نمی‌شود ☐

۱۲. کدام لفظ، مفرد است؟

- ا. خانه‌دار ☐ ب. امیرحسین ☐ ج. کارآگاه ☐ د. بنده‌ی خدا ☐

۱۳. قضیه «همیشه اگر برخی طلاب وظیفه‌شناس نباشند امام زمان علیه السلام از آنها راضی نیست» چه نوع شرطیه متصله‌ای است؟

- ا. موجبه کلیه ☐ ب. سالبه کلیه ☐ ج. موجبه جزئیه ☐ د. سالبه جزئیه ☐

۱۴. در کدام جمله، موضوع صحیح تعیین شده است؟

- ا. «مفتون»: ما کل مفتون یعاتب ☐ ب. «شافعین»: ﴿فَمَا لَنَا مِنْ شَافِعِينَ﴾ ☐ ج. «آلهه»: ﴿لَوْ كَانَ فِيهِمَا آلِهَةٌ إِلَّا اللَّهُ لَفَسَدَتَا﴾ ☐ د. من: «من الذي أَيْتَمَنِي فِي صَغَر سَنِي» ☐

۱۵. اگر قضیه «اگر ساعت ده باشد، استاد در کلاس است»، صادق باشد، کدام قضیه شرطیه منفصله لزوماً کاذب است؟

- ا. یا ساعت ده است یا استاد در کلاس است به نحو مانعة الخلو ☐ ب. یا ساعت ده نیست یا استاد در کلاس است به نحو حقیقیه ☐
ج. یا ساعت ده است یا استاد در کلاس است به نحو مانعة الجمع ☐ د. یا ساعت ده نیست یا استاد در کلاس است به نحو مانعة الجمع ☐

۱۶. کدام مورد جزو «شرایط تعریف» نیست؟

- ا. ارائه تصویری واضح از معرف و تمایز تام ☐ ب. تساوی مفهوم معرف و معرف ☐ ج. استفاده نکردن از الفاظ مترادف ☐ د. دوری نبودن تعریف ☐

* پدر علی به مسافرت شغلی رفته. در همین ایام علی بیمار شد و مادرش، او را به دکتر برد. پزشک برای علی داروهایی را تجویز کرد و به وی توصیه کرد که هر ۶ ساعت مصرف کند. علی برای آنکه ساعات خوردن داروها را فراموش نکند با مادر قرار گذاشت که مادرش زنگ گوشی خود را هر ۶ ساعت تنظیم کند تا ایشان با شنیدن صدای زنگ متوجه فرارسیدن زمان استفاده از داروها بشوند. روزی پدر علی از مسافرت برگشت و در ساعت مقرر، گوشی مادر علی به صدا در آمد.

۱۷. برای پدر علی با شنیدن زنگ گوشی مادر علی چه نوع دلالت‌هایی ممکن است رخ دهد؟

- ا. عقلی ☐ ب. وضعی غیر لفظی ☐ ج. دلالت عقلی و طبعی ☐ د. هیچ دلالتی برای او رخ نمی‌دهد ☐

۱۸. نقیض قضیه «انسان شاعر است» چیست؟

- ا. بعضی غیر شاعرها انسان نیستند ☐ ب. هیچ انسانی شاعر نیست ☐ ج. بعضی انسان‌ها شاعر نیستند ☐ د. هر انسانی شاعر نیست ☐

۱۹. کدام گزینه درباره نتیجه استدلال «آقای رئیسی رئیس جمهور ایران است / همه رئیس‌جمهورهای ایران هر چهار سال یک‌بار انتخاب می‌شوند.» درست است؟

- ا. این استدلال عقیم است؛ چرا که حد وسط کامل تکرار نشده است ☐ ب. این استدلال عقیم است؛ چرا که شرایط شکل اول در آن رعایت نشده است ☐
ج. این استدلال عقیم نیست و منتج است؛ اما مواد به کار رفته در این استدلال غلط است ☐ د. این استدلال عقیم است؛ چرا که نتیجه آن مطابق با واقع نیست ☐

۲۰. کدام گزینه درباره قضیه «همه امامان شیعه دوازده نفرند» صحیح است؟

- ا. موجبه کلیه ☐ ب. مهمله ☐ ج. موجبه جزئیه ☐ د. شخصیه ☐

۲۱. کدام گزینه ممکن است در صورت صادق بودن هر سه گزینه دیگر، کاذب باشد؟

- ا. همه سنگ‌ها آبی هستند ☐ ب. بعض سنگ‌ها آبی هستند ☐ ج. هیچ سنگی غیر آبی نیست ☐ د. هیچ غیر سنگی آبی نیست ☐

۲۲. کدام یک از قضایای زیر اگر صحیح باشد، قضیه «بعضی انسان‌ها طلبه هستند»، لزوماً صحیح است؟

- ا. بعضی انسان‌ها غیر طلبه نیستند ☐ ب. همه طلبه‌ها انسان هستند ☐ ج. بعضی غیر انسان‌ها طلبه نیستند ☐ د. بعضی غیر طلبه‌ها غیر انسان هستند ☐

۲۳. اگر قضیه‌ای بیان‌گر عادات یک جامعه نباشد اما به دلیل شباهت بسیاری که با عادات مردم آن جامعه دارد، توهم شود بیان‌گر عادات از عادات مردم آن جامعه است، آن‌گاه آن قضیه از قسم قضایای است و مبدأ است.

- ا. وهمی و مشبه - مغالطه ☐ ب. مشبه - مغالطه ☐ ج. مشبه و مخیل - مغالطه و شعر ☐ د. وهمی - مغالطه ☐

۲۴. در کدام گزینه، اگر هر کدام از قضایا صادق باشند، قضیه دیگر نیز لزوماً صادق است؟

- ا. هیچ سنگی ناطق نیست / بعضی سنگ‌ها ناطق نیستند ☐ ب. هیچ سنگی ناطق نیست / همه غیر سنگ‌ها، غیر ناطق‌اند ☐
ج. همه انسان‌ها حیوان‌اند / بعض حیوانات انسان‌اند ☐ د. بعض انسان‌ها حیوان هستند / بعض حیوانات انسان‌اند ☐

۲۵. کدام فرض از ضروب منتج شکل دوم است؟

- ا. بعض الف ب است / هر ج ب است ☐ ب. هیچ الف ب نیست / هر ج ب است ☐ ج. هیچ الف ب نیست / هر ب ج است ☐ د. هر الف ب است / بعض ج ب نیست ☐

۲۶. بین دو لفظ «مترادف» کدام یک از نسب اربع برقرار است؟

- ا. تساوی ☐ ب. عموم و خصوص مطلق ☐ ج. تباین ☐ د. هیچ یک از نسب اربع ☐

۲۷. سعید در گفت‌وگو با برادرش حمید، می‌گوید: «امکان ندارد هیچ انسانی غیر از پیامبران، معصوم از گناه باشد، زیرا بنابر منابع دینی، همه پیامبران معصوم هستند».

حمید با تبیین کدام یک از مباحث منطقی، می‌تواند مغالطه کلام سعید را به او توضیح دهد؟

- ا. عکس نقیض به روش متأخرین ☐ ب. عکس نقیض به روش قدما ☐ ج. نقض موضوع و عکس نقیض ☐ د. عکس مستوی و نقض موضوع ☐

۲۸. «اگر درس می‌خواندم اکنون به راحتی به این سؤالات پاسخ می‌دادم؛ لکن درس نخواندم» در خصوص این عبارت کدام گزینه صحیح است؟

- ا. قیاس استثنایی اتصالی است و عقیم است مطلقاً ☐ ب. قیاس استثنایی اتصالی است و نتیجه می‌شود: پس به راحتی به این سؤالات پاسخ نمی‌دهم ☐
ج. قیاس استثنایی اتصالی است و در برهان عقیم است ☐ د. قیاس استثنایی اتصالی است ولی متصله لزومیه نیست و در منطق سودمند نیست ☐

۲۹. با توجه به آیه «وَقُلْنَ حَاشَ لِلَّهِ مَا هَذَا بَشَرًا إِنْ هَذَا إِلَّا مَلَكٌ كَرِيمٌ» اگر الف: «هذا» و ب: «بشر» و ج: «ملک کریم» باشد، کدام گزینه گزاره منطقی صحیح است؟

- ا. الف ب است / ب ج است / ب غیر ج است ☐ ب. الف ب نیست / الف ج است / الف غیر ج نیست ☐
ج. الف ب نیست / الف نیست مگر ج ☐ د. الف ب نیست / الف ج است ☐

۳۰. کدام گزینه درباره «قضایای وهمی» صحیح است؟

- ا. حکم قوه وهم در امور عقلی همواره نادرست است ☐
ب. قوه وهم به درک معانی جزئی محسوس نائل می‌شود ☐
ج. قضایای وهمی همواره مغالطی هستند ☐
د. وهم یکی از قوای ادراکی انسان است که به وسیله آن می‌توان معانی جزئی و برخی از معانی محسوس کلی را درک کرد ☐

۳۱. اگر الف = ب و ب < ج باشد، آن گاه کدام قضیه قطعاً کاذب است؟

- ا. هر غیر ج غیر الف است ☐ ب. بعضی غیر ج غیر الف نیستند ☐ ج. بعضی غیر ج غیر الف اند ☐ د. هر غیر الف غیر ج است ☐

* المقدماتان فی باب البرهان لابد أن يُنتجا قضیة یقینیة لذات القیاس المؤلف منهما اضطراراً.

۳۲. عبارت بالا متضمن کدام شرط قیاس «برهان» است؟

- ا. ضروری بودن نتیجه ☐ ب. اتحاد علت فاعلی و مادی در مقدمات ☐ ج. اعرافیت نتیجه ☐ د. حمل شایع محمولات مقدمات بر موضوعات آنها ☐

۳۳. در تعریف قیاس گفته‌اند: «قولی که از چند قضیه تالیف شده به گونه‌ای که هرگاه این قضایا پذیرفته شود ذاتاً مستلزم پذیرش قول دیگری به عنوان نتیجه است» قید

«ذاتاً» در این تعریف برای اخراج چیست؟

- ا. استقراء ☐ ب. تمثیل ☐ ج. قیاس استثنایی ☐ د. قیاس مساوات ☐

۳۴. رابطه این دو قضیه چیست؟ ۱. همه مردم با معرفت ایران که عاشق کشورشان هستند و از مرام و مروت انسانی برخوردارند، قدردان جمهوری

اسلامی هستند. ۲. برخی مردم با معرفت ایران که عاشق کشورشان هستند و از مرام و مروت انسانی برخوردارند قدردان جمهوری اسلامی هستند.

- ا. تداخل ☐ ب. تناقض ☐ ج. دخول تحت تضاد ☐ د. تضاد ☐

۳۵. در فرض کاذب بودن قضیه «هر سنگی سیاه است» کدام دسته از قضایای زیر همگی کاذب هستند؟

- ا. «هر غیر سیاهی غیر سنگ است»، «بعضی سیاه‌ها سنگ هستند»، «هیچ سنگی غیر سیاه نیست» ☐
ب. «بعضی سنگ‌ها سیاه هستند»، «هیچ سنگی عالم نیست»، «هیچ غیر سیاهی سنگ نیست» ☐
ج. «هیچ غیر سیاهی سنگ نیست»، «هر غیر سیاهی غیر سنگ است»، «هیچ سنگی غیر سیاه نیست» ☐
د. «بعضی سنگ‌ها سیاه نیستند»، «بعضی سنگ‌ها غیر سیاه هستند»، «هر غیر سیاهی غیر سنگ است» ☐

۳۶. کدام گزینه درباره علم منطق غلط است؟

- ا. کسی که منطق را به خوبی فرا گرفته است چه بسا در مسیر استدلالی خود خطا کند ☐ ب. منطق، به دنبال مصونیت از خطا در تعاریف و استدلالات است ☐
ج. منطق، دانشی آلی است که به انسان‌ها قوه تفکر می‌بخشد و آن را تقویت می‌کند ☐ د. ملکه علم منطق، با رعایت و تمرین قواعد منطقی به دست می‌آید ☐

۳۷. نامگذاری «برهان‌انی» به دلیل کدام خصلت این نوع برهان است؟

- ا. معلول بودن حد وسط برای وجود اکبر در اصغر ☐ ب. تلازم وجودی حد وسط و حد اکبر ☐ ج. افاده مطلق وجود ☐ د. تأکید ثبوت نتیجه ☐

۳۸. کدام قضیه از جهت «شخصیه، مهمله و...» بودن با بقیه متفاوت است؟

- ا. برخی اوقات اقیانوس آرام متلاطم نیست ☐ ب. همیشه روز غدیر عید بزرگ مسلمانان است ☐
ج. همواره امام علی علیه السلام یاور مظلومان بود ☐ د. هیچ مسلمانی دزدی نمی‌کند ☐

۳۹. کدام گزینه درباره مشهورات بالمعنی الاعم غلط است؟

- ا. واجبات‌القبول جزو این قسم از مشهورات است ☐ ب. علت تصدیق آنها فقط شهرت است ☐
ج. می‌توان از آنها در خطابه و جدل استفاده کرد ☐ د. می‌تواند مطلقه یا محدوده باشند ☐

۴۰. قضایای «جزئی کلی است» و «جزئی جزئی است» به ترتیب با کدام حمل صادق می‌شوند؟

- ا. حمل اولی - حمل شایع ☐ ب. هر دو به حمل اولی ☐ ج. هر دو به حمل شایع ☐ د. حمل شایع - حمل اولی ☐

۴۱. نقض طرفین قضیه «همواره اگر هر آبی به حد کر برسد، هیچ نجسی نجس‌کننده آن نیست» کدام گزینه است؟

ا. گاهی اوقات اگر برخی آبها به حد کر نرسند، برخی نجس‌ها نجس‌کننده آن هستند ☐

ب. همواره اگر برخی آبها به حد کر نرسند، برخی نجس‌ها نجس‌کننده آن هستند ☐

ج. گاهی اوقات اگر هر آبی به حد کر برسد، هیچ نجسی نجس‌کننده آن نیست ☐

د. این قضیه نقض طرفین ندارد ☐

۴۲. نتیجه استدلالی که از دو مقدمه «گاهی اوقات اگر بعضی از سربازها خواب باشند، بعضی از فرماندهان، بیدارند» و «همواره بعضی از سربازها خواب‌اند»، به دست

می‌آید، کدام گزینه می‌باشد؟

ا. همواره بعضی از فرماندهان بیدارند ☐

ب. هیچ گاه هیچ فرماندهی بیدار نیست ☐

ج. به دلیل اینکه هر دو مقدمه جزئی‌اند، این قیاس، منتج نیست ☐

د. گاهی اوقات بعضی از فرماندهان بیدارند ☐

۴۳. کدام قضیه با بقیه متفاوت است؟

ا. انسان موجودی حقیقی است ☐

ب. خدا واجب‌الوجود است ☐

ج. شریک‌الباری غیر موجود است ☐

د. سیم‌رخ موجودی توهمی است ☐

۴۴. کدام مفهوم اگر در یک قضیه حملیه موضوع قرار گیرد می‌توان با آن، قضیه مهمله ساخت؟

ا. قله اورست ☐

ب. خلیج فارس ☐

ج. پروردگار جهانیان ☐

د. شرکت ماشین‌سازی ایران‌خودرو ☐

۴۵. شعر «پای استدلالیان چوبین بود پای چوبین سخت بی‌تمکین بود» چه استدلالی است و نتیجه‌اش چیست؟

ا. اقترانی حملی شکل اول - عقیم ☐

ب. اقترانی حملی شکل سوم - عقیم ☐

ج. اقترانی حملی شکل اول - پای استدلالیان سخت بی‌تمکین بود ☐

د. استقرایی ناقص - برخی استدلال‌ها سست‌اند ☐

۴۶. مقدمات برهان در چه صورتی «غریبه»‌اند؟

ا. نظری صرف باشند ☐

ب. محمولات آنها ذاتی اولی نباشد ☐

ج. در جدل و خطابه هم کارایی داشته باشند ☐

د. دلالتشان بر مفاد التزامی باشد ☐

۴۷. تقسیم رنگ به «سیاه، سفید، سبز، و...» چه نوع تقسیمی است؟

ا. تصنیف ☐

ب. تقسیم منطقی ☐

ج. تقسیم طبیعی ☐

د. تقسیم تفصیلی ☐

۴۸. کدام گزینه ممکن است در صورت کاذب بودن هر سه گزینه دیگر صادق باشد؟

ا. همه سنگ‌ها آبی هستند ☐

ب. بعضی سنگ‌ها آبی هستند ☐

ج. بعضی آبی‌ها سنگ هستند ☐

د. هیچ سنگی آبی نیست ☐

۴۹. کدام فرض، «تصور» است؟

ا. اعتقاد به اینکه «خدا واحد است» ☐

ب. تردید در اینکه «معاد جسمانی است» ☐

ج. پذیرش احتمالی اینکه «اگر باران بیارد زمین خیس می‌شود» ☐

د. انکار اینکه «خدا شریک دارد» ☐

۵۰. در مبحث الفاظ وقتی می‌گوییم: «به اعتبار وحدت و به اعتبار تعدد» مقصود از «وحدت» چیست؟

ا. الفاظ واحد باشند ☐

ب. لفظ باخودش سنجید شود نه با الفاظ دیگر ☐

ج. لفظ یک کلمه باشد ☐

د. لفظ مفرد باشد نه مرکب ☐